

الله الرحمن الرحيم

باورهای شیعی

بازکاوی عقاید شیعه

در منابع اهل سنت

نوشته:

نادعلی صالحی

صالحی، نادعلی، ۱۳۳۷ -

باورهای شیعی: بازکاوی عقاید شیعه در منابع اهل سنت / نوشته نادعلی

صالحی -

قم: ارغوان دانش، ۱۳۸۷.

[۱۵۲ ص.]

ISBN 978 - 964-2768 - 13- 4 ۱۵۰۰۰ ریال:

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۱۴۸] - ۱۵۲؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. شیعه امامیه - دفاعیه‌ها و رویه‌ها. ۲. شیعه امامیه - عقاید. ۳. اهل سنت -

دفاعیه‌ها و رویه‌ها. الف. عنوان. ب. عنوان: بازکاوی عقاید شیعه در منابع اهل سنت

۲۹۷/۲۱۲

۲ ب ۲ ص ۲۱۲/۵ BP

۱۳۸۷

باورهای شیعی

نویسنده: نادعلی صالحی

ناشر: ارغوان دانش

قطع: رقعی

ویراستار: ناهید خزانلی

تعداد صفحات: ۱۵۲

چاپ و صحافی: چاپخانه عترة قم

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۸۷

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۶۸-۱۳-۴

انتشارات ارغوان دانش:

قم، ۳۰ متری توحید، ۱۸ متری جواد الائمه، کوچه ۶، پلاک ۱۴۶

تلفن تماس: ۰۹۱۲۶۵۳۱۲۵۹

۰۲۵۱-۸۸۳۲۰۳۵

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۷	سخنی با خوانندگان
۱۳	مقدمه
۱۴	اعتراف اصحاب و تابعین
۱۷	غنی ترین فقه
۱۹	نکته

فصل اول: پیدایش شیعه

۲۲	مبدأ شیعه
۲۶	قول صحیح
۲۶	شواهد تاریخی و روایی

فصل دوم: مصادیق اهل بیت علیهم السلام

۳۰	مفهوم «اهل البیت»
۳۲	الف) روایات مصداقیه
۳۶	ب) روایات تسلیم
۳۹	ج) روایات مقامی و توصیفی
۳۹	(۱) حدیث ثقلین
۴۰	(۲) حدیث سفینه

۴۱	۳) حدیث امان
۴۱	د) روایات احتجاجیه
۴۲	۱- احتجاج امام علی علیه السلام با شورا
۴۳	۲- احتجاج امام حسن علیه السلام با اصحاب
۴۴	۳- احتجاج امام سجاد علیه السلام با مرد شامی

فصل سوم: چگونگی صلوات

۴۸	اهمیت صلوات
۴۹	آیا «آل محمد» جزء صلوات است
۵۰	راه حل اختلاف
۵۱	صلوات ویژه

فصل چهارم: توسل به اولیاء الهی

۵۶	مفهوم توسل
۵۶	مشروعیت توسل
۵۸	ادله مشروعیت
۵۹	توسل مرد نابینا
۶۱	شفای زهری با توسل
۶۲	سفارش به توسل در قرآن
۶۴	تفاوت توسل و پرستش

فصل پنجم: حیات برزخی و توسل

۶۸	ارتباط برزخیان با دنیا
۷۰	روایات باب

۷۲	نمونه‌های عینی توسل به مردگان.....
۷۹	یک پرسش.....

فصل ششم: زیارت قبور و ساختن بارگاه بر قبور

۸۲	یکم: زیارت قبور.....
۸۷	دوم: ساختن بارگاه بر قبور.....
۸۷	۱- نبودن دلیل بر حرمت.....
۸۸	۲- تعظیم شعایر.....
۹۰	۳- سیرهٔ مسلمین.....
۹۳	شواهد تاریخی.....
۹۵	نکته اول.....
۹۶	نکته دوم.....

فصل هفتم: سجده بر خاک

۱۰۰	مفهوم سجده.....
۱۰۰	اعتقاد شیعه.....
۱۰۱	روایت راویان.....
۱۰۸	یک پرسش.....

فصل هشتم: ممنوعیت بدعت

۱۱۰	مفهوم بدعت.....
۱۱۳	بدعتها در نگاه به متون اهل سنت.....
۱۱۳	الف) جماعت در تراویح.....

- ب (حرمت حج تمتع و ازدواج موقت ۱۱۵
ج (تغییر اذان ۱۱۸

فصل نهم: عدم تحریف قرآن ش

- اعتقاد شیعه ۱۲۴
دلایل عدم تحریف ۱۲۴
۱- روایت کلینی، عقیده شیعه نیست ۱۲۹
روایات تحریف در متون اهل سنت ۱۲۹
۲- مردودیت روایات تحریف ۱۳۳
۳- تقدم روایات عرض بر کتاب ۱۳۳
۴- برداشت فردی عقیده جمعی نیست ۱۳۴

فصل دهم: غیبت و ظهور حضرت حجت (عجل الله فرجه)

- اعتقاد شیعه ۱۳۸
برخی ویژگی ها ۱۳۸
نکته ۱۴۴
سخن آخر ۱۴۶
کتابنامه ۱۴۸

سخنی با خوانندگان

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی (ره) و فراهم آمدن زمینه‌های بیشتر برای وفاق و هم دلی مسلمانان، قدرت‌های استعماری به منظور مراقبت از منافع و اهداف خود قوی‌تر از گذشته به میدان آمدند و با هدف قرار دادن هویت دینی و استقلال سرزمین‌ها و همبستگی مسلمانان سعی کردند با اجیر کردن عوامل وابسته به خود در کشورهای اسلامی و با حربه‌های تهمت و افترا و اختلاف افکنی و تکیه بر قوم‌گرایی‌ها، فرقه‌سازی‌ها، رقیب ستیزی‌ها، عوام فریبی‌ها و تفسیرهای متحجرانه از دین و دین‌داری و دهها عامل ضد وحدت دیگر، مسلمانان را دچار پراکندگی کنند و قوت اسلام و قدرت مسلمین را با فرسایش و تضعیف و تحلیل و تخریب روبرو سازند و با این سیاست، فضای امنی برای ادامهٔ چیاولگری‌ها و آقایی خود فراهم سازند.

و این چنین اوضاع اسف‌باری است که نخبگان و عالمان متعهد و سیاسیون روشن ضمیر جهان اسلام را موظف کرده است تا با بهره‌گیری از همهٔ ظرفیت‌ها و امکانات فرهنگی - تبلیغی و با اتخاذ روش‌های

مناسب و معقول، به خلع سلاح دشمن پردازند و از میراث گرانبهای بزرگان خود یعنی «وحدت اسلامی» پاسداری کنند و مجد و عظمت و اقتدار امت محمدی را روز افزون سازند.

بحث‌های پیش رو در راستای این هدف مقدس، ارائه شده است که برای آشنایی هر چه بیشتر با آن، نکاتی را یاد آور می‌شویم:

یکم:

شیوه بحث و روش مورد استفاده در این مجموعه، یک فرضیه و یا فرمول غیر قابل اجرا نیست؛ بلکه روشی تجربی است. نگارنده این سطور بارها، به هنگام ضرورت و مخصوصاً در بحث با سایر فرقه‌های اسلامی از آن بهره گرفته و محیط‌هایی را از تنش و اختلاف به دور داشته و اخوت و برادری و خوش بینی را جایگزین تفرقه و بدبینی کرده است. از طرفی همین راه در گذشته، به شکلی دیگر، توسط بزرگان ما طی شده است. در زمینه فعالیت‌های آیه الله بروجردی (اعلی الله مقامه الشریف) آمده است:

«فقیه بزرگ آیه الله بروجردی که نسبت به مسئله وحدت فقهی نظر مثبت داشت در یک اقدام جدی، حدود چهار صد فتوای فقهی و احکام مربوط به مناسک حج را به نقل از امام صادق علیه السلام که از طریق اهل تسنن، کتب صحاح سته و غیر آن، نقل شده و مورد قبول علمای شیعه بود، برای پادشاه عربستان می‌فرستد تا این کنگره عظیم جهانی، طبق روایات و مبانی مشترک و مورد قبول فریقین، به صورت هماهنگ برگزار شود و از این تجلی‌گاه توحیدی، بیشترین بهره‌برداری به نفع

جهان اسلام و مسلمانان انجام پذیرد. این فتاوا و احکام که طی نامه‌ای ارسال شده بود، در آن ایام مورد استقبال محافل علمی و شخصیت‌های مذهبی جهان اسلام قرار گرفت و متن کامل آن در مجله «رسالة الاسلام» ارگان دارالتقريب بين المذاهب الاسلاميه و روزنامه‌ها و مجلات عربستان انتشار یافت»^۱ و نمونه دیگر از اقدامات مشابه، کاری است که دو محقق و صاحب نظر شیعی، یعنی مرحوم حجة الاسلام سیدمهدی روحانی و مرحوم حجة الاسلام میرزا علی احمدی میانجی، انجام دادند و اثری ماندگار و تأثیرگذار تحت عنوان «احادیث اهل البيت عن طرق اهل السنة» ارائه دادند و زمینه را برای کارهای جدیدتر توسط محققان جوان و نواندیش فراهم ساختند.

دوم:

راه پیشنهادی یکی از راه‌های معقولی است که، در عین پاسداری از وحدت و همدلی براساس میثاق‌های دینی و مشترکات مذهبی از حقوق و ارزش‌های شیعه به عنوان یک مذهب پیرو قرآن و سیره رسول اکرم ﷺ دفاع می‌کند.

سوم:

در این روش، اطلاع‌رسانی بیشتر با تکیه بر منابع اهل سنت صورت می‌گیرد و در صورتی تأثیرگذار است که همراه با آزاداندیشی، وسعت دید، اخلاص، انصاف و امانت‌داری دیده شود.

۱. محمدواعظ زاده خراسانی، زندگانی آیه‌الله بروجردی، ص ۳۷۷.

چهارم:

بنای مادر این مجموعه بر فشرده گویی و پرهیز از تطویل است. در هر بخش، پس از اشاره به اصول و عقاید مورد تأیید عالمان شیعه، به روایات و مویداتی از منابع اهل سنت اشاره می‌کنیم و تفسیر و تجزیه و تحلیل را بر عهده خواننده می‌گذاریم.

پنجم:

هدف از این مجموعه تنویر افکار عمومی و افزایش آگاهی‌های مسلمانان، اعم از شیعه و سنی در برابر حمله‌ها و تحرکات متعصبانه دروغ‌گویان بی منطق و کج‌اندیشان عوام فریب و دست‌های تفرقه‌افکنی است که گاه و بی‌گاه عقاید شیعه را مورد هجوم قرار می‌دهند و آنان را به کفر و شرک و بت‌پرستی متهم می‌کنند، یا با حربه‌ها، شیطانی، شیعیان را علیه اهل سنت تحریک می‌کنند و از این طریق عرصه را برای سوءاستفاده کفار و اجانب فراهم می‌سازند.

پیامبر گرامی اسلام (ص) در سخنی فرمود:

أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي زَلَّاتُ الْعُلَمَاءِ وَ مَيَّلُ الْحُكَمَاءِ وَ سُوءُ التَّأْوِيلِ^۱

بیشترین ترس و نگرانی من از امتم در سه چیز است: لغزش عالمان، دنیاخواهی حاکمان و تفسیر و تأویل‌های نادرست [از قرآن و دین].
متأسفانه جامعه امروز ما به همان دردی گرفتار آمده است که پیامبر

گرامی اسلام ﷺ از آن برامت خود می‌ترسید.

عده‌ای از عالمان سنت‌گرا و متحجّر به جای اینکه در خدمت اسلام و مسلمین در آیند و از وحدت و انسجام اسلامی که پیامبر اکرم ﷺ پایه‌گذار آن بود، پاسداری کنند و جامعه را از تفرقه و پراکندگی حفظ کنند، خود به عنوان یکی از عوامل مهم تشدید اختلاف و پراکندگی در جهان اسلام به شمار می‌روند و نردبانی شده‌اند تا دستگاه‌های ظلم و جور در هر عصر و زمان به وسیله آنان به اهداف پلید خود دست یابند و جوامع اسلامی را تحت سلطه خود نگه دارند.

آن چه در این مختصر می‌خوانید، قطره‌ای است از اقیانوس بی‌کران معارف اسلامی که در آن، چند موضوع محدود از زاویه‌ای ویژه با روش مورد نظر، در راستای کاستن از تعصبات جاهلی و تقویت زمینه دوستی و ایجاد فضای ملایم جهت تقریب مذاهب اسلامی، بررسی شده است. امید آن‌که الگویی باشد برای سایر محققان علاقمند به تحقیق در این قبیل عرصه‌ها.

محورهای بحث در این مجموعه عبارتند از:

- ۱- پیدایش شیعه، ۲- مصادیق اهل بیت علیهم‌السلام، ۳- چگونگی صلوات، ۴- توسل به اولیاء الهی، ۵- حیات برزخی و توسل، ۶- زیارت قبور، و ساختن بارگاه بر قبور، ۷- سجده بر خاک، ۸- ممنوعیت بدعت، ۹- عدم تحریف قرآن، ۱۰- غیبت و ظهور حضرت حجت (عجل الله فرجه).
- رونمایی مجموعه عقاید شیعه و تطبیق آن با منابع و متون اهل سنت کاری است بسیار بزرگ و از عهده یک نفر خارج است.

امید آن که متصدیان امر و آنان که از امکانات و نیروی کافی برخوردارند گامهای اساسی و مهم‌تری را در این راستا بردارند و جوامع شیعی و سنی را از این قبیل ثمرات فرهنگی بهره‌مند سازند. در پایان، از دوستان عزیزم حجج‌اسلام، آقایان: حمید ناصحی، محمدعلی کوشا، غلامحسین قیصری، سیدتقی حسینی، غلامرضا نقی و عباس محمدی که با نقد و بررسی این مجموعه و ارائه کاستی‌ها و نقاط قوت و ضعف آن، بنده را در جهت تکمیل و تقویت آن یاری رساندند صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنم.

والسلام

نادعلی صالحی

تابستان ۱۳۸۷

مقدمه

پس از رحلت پیامبر گرامی اسلام ﷺ، دسته‌بندی‌های نوظهور و دور شدن اکثریت مردم از اهل بیت علیهم‌السلام و ممنوعیت تدوین و نشر احادیث نبوی، که یکصد سال به درازا کشید،^۱ مشکلات فراوانی را

۱. ذهبی از ابوبکر نقل می‌کند که گفت: فَلَا تَحْدُثُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا فَمَنْ سَأَلَكُمْ فَقُولُوا: بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ فَاسْتَحْلُوا حِلَالَهُ وَحَرِّمُوا حَرَامَهُ، از رسول خدا چیزی نقل نکنید و در جواب کسانی که از شما درباره حکم مسئله‌ای پرسیدند بگویید: کتاب خدا میان ما و شماست، حلالش را حلال و حرامش را حرام بشمارید. (تذكرة الحفاظ، ج ۱، ص ۲) در این زمینه از عمر نیز چنین نقل شده که گفت: أَقْلُوا الرِّوَايَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ أَنَا شَرِيكُكُمْ، از رسول خدا کمتر حدیث نقل کنید که در این کار من هم شما را همراهی می‌کنم. (تذكرة الحفاظ، ج ۱، ص ۷)

هم چنین از معاویه نقل شده که گفت: عَلَيْكُمْ مِنَ الْحَدِيثِ بِمَا كَانَ فِي عَهْدِ عُمَرَ، فَإِنَّهُ كَانَ قَدْ أَخَافَ النَّاسَ فِي الْحَدِيثِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِرِوَايَاتِي، که در عهد عمر از رسول خدا ﷺ روایت شده اکتفا کنید؛ زیرا عمر، مردم را در مورد نقل حدیث از پیامبر بر حذر می‌داشت. (تذكرة الحفاظ، ج ۱، ص ۷)

در نقل‌های تاریخی آمده است که: اولین بار در سال ۱۰۰ هجری، عمر بن عبدالعزیز فرمان تدوین احادیث را خطاب به ابوبکر بن حزم صادر کرد، و نقل حدیث آزاد شد. (سنن الدارمی، ج ۱، ص ۱۲۶).

برای مسلمانان پدید آورد که از جمله دور شدن آنان از سنت و سیره مسلم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بود. بریدگان از اهل بیت، با محروم کردن خود از میراث رسول الله و تراث اهل بیت، به مرور زمان برای جبران کاستی‌های خود در مقام استنباط احکام، مجبور شدند به آراء صحابه و تابعین و اعمال رأی و قیاس و استحسان و دیگر ظنون شخصی غیر معتبر رجوع کنند و از این رهگذر با اثرپذیری از جعلیات، بدعت‌ها، خرافات و افسانه‌ها و قصه‌هایی که جاعلان حدیث و قصاص، به دین نسبت دادند، آن‌چنان از اسلام واقعی و سیره رسول الله دور شدند که فریاد اعتراض بعضی از بزرگان و صاحب نظران را برآورد.

اعتراف اصحاب و تابعین

شافعی از طریق وهب بن کیسان نقل می‌کند که: «ابن زبیر را دیدم قبل از خطبه، نماز می‌خواند و می‌گفت: تمام سنت‌های رسول خدا صلی الله علیه و آله، حتی نماز تغییر کرد».^۱

مالک بن انس از عمویش، ابی سهل بن مالک، و او از پدرش چنین نقل می‌کند: «من از آن چه بار رسول خدا صلی الله علیه و آله درک کردم، به جز ندای نماز چیزی دیگر نمی‌شناسم!».^۲

۱. الأم، ج ۲، ص ۲۰۸.

۲. موطأ، ج ۱، ص ۹۳ و جامع بیان العلم، ج ۲، ص ۲۴۴.

زهری می‌گوید: انس بن مالک را در دمشق دیدم که در تنهایی می‌گریست، به او گفتم: چه چیزی تو را به گریه انداخته است؟ گفت: «از آن چه در زمان رسول خدا ﷺ درک کردم، به جز نماز چیزی در میان این مردم نمی‌بینم که آن را نیز ضایع کرده‌اند».^۱

حسن بصری می‌گوید: «اگر رسول خدا در میان اصحاب خود زنده شود به جز توجه به قبله، چیزی از دین خود نمی‌بیند».^۲

ابوالدرداء می‌گوید: «به خدا سوگند از امر محمد ﷺ چیزی نمی‌بینم جز آن که همگی نماز به جامی آورند».^۳

علاء بن مسیب، از پدرش چنین نقل می‌کند که گفت:

لَقِيتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، فَقُلْتُ! طُوبَى لَكَ صَحِبْتَ النَّبِيَّ ﷺ وَبَايَعْتَهُ
تَحْتَ الشَّجَرَةِ! فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي! إِنَّكَ لَا تَذَرِي مَا أَحَدُنَا بَعْدَهُ،^۴

براء بن عازب را دیدم و گفتم: خوشبختی تو که با پیامبر ﷺ همراه بودی و زیر درخت با او بیعت کردی! پس گفت: ای فرزند برادر! تو نمی‌دانی که ما بعد از پیامبر ﷺ چه بدعت‌هایی را به وجود آوردیم.
ابو هریره می‌گوید:

أَنَّهُ قَالَ: يَرِدُ عَلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيَجْلُزُونَ عَنِ الْحَوْضِ،

۱. صحیح مسلم، ج ۴، ص ۶۳۲.

۲. جامع بیان العلم، ج ۲، ص ۲۶۴.

۳. مسند احمد حنبل، ج ۲، ص ۲۴۴؛ صحیح بخاری، ج ۱، ص ۱۶۶.

۴. صحیح بخاری، ج ۴، ص ۱۵۲۹، حدیث ۳۹۳۷.

فاقول: یا رب اصحابی! فیقول: إِنَّكَ لَا عِلْمَ لَكَ بِمَا أَهْدُوا بَعْدَكَ،
انهم إرْتَدُّوا عَلَى أَذْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى^۱،

پیامبر ﷺ فرمود: روز قیامت گروهی از اصحابم بر من وارد
می شوند، پس از حوض دور می گردند، پس می گویم: پروردگارا
این ها اصحاب منند! پس خداوند می گوید: تو نمی دانی این ها چه
رخنه هایی بعد از تو بوجود آوردند! اینان مرتد شدند و به پشت سر و
قهقری برگشتند.

در روایتی دیگر آمده است: «پیامبر اکرم ﷺ در روز قیامت می بیند
که اصحابشان را به طرف شمال (جهنم) می برند. دست به دعا بر می دارد
و می فرماید: «يَا رَبِّ أَصْحَابِي»^۲ خدایا اصحاب مرا نجات بده، خدا
می فرماید: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَخَذُوا بَعْدَكَ، نمی دانی اینها بعد از تو چه کردند»^۳
و بالاخره امام سخن، علی بن ابیطالب در کلامی بلیغ و رسا
می فرماید:

«لُبْسُ الْإِسْلَامِ لُبْسُ الْفَرْوِ مَقْلُوبًا، اسلام چون پوستینی واژگونه
پوشیده شد.»^۴

۱. صحیح بخاری، کتاب الرقاق، باب فی الحوض، حدیث ۶۵۸۵.
۲. آنان که همه صحابه را عادل می دانند و روایاتشان را صحیح می شمارند، در برابر این
روایات چه پاسخی خواهند داشت؟
۳. صحیح بخاری، ج ۳، ص ۱۲۷ ذیل تفسیر آیه ۱۱۷ سوره مائده و سنن ترمذی، ج ۵،
ص ۴، تفسیر سوره انبیا.
۴. نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸.

خوشبختانه عده‌ای از مسلمانان با اعتقاد به این که اهل بیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قرین کتاب خدا و مفسر و شارح قرآن کریم و سنت رسول خدا هستند به توصیه‌های پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله عمل کردند و پیام‌هایی را همانند آن چه ابن عباس نقل می‌کند آویزه گوش قرار دادند و به اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام اقتدا کردند و خود را از این گرفتاری‌ها دور ساختند، ابن عباس از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت می‌کند که فرمود:

النُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ مِنَ الْغَرَقِ وَ أَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأُمَّتِي مِنَ الْاِخْتِلَافِ.

ستارگان، امان اهل زمین‌اند، از غرق شدن و اهل بیت من، امان برای امت من از اختلافند.^۱

از آن جا که امامان بزرگوار، همانند رسول خدا صلی الله علیه و آله همواره در کنار مردم بودند و به نشر حدیث اهتمام داشتند، هم خود به تدوین سنت رسول خدا پرداختند و هم دیگران را به کتابت آن تشویق کردند. و لذا فقه شیعه با برخورداری از نصوص فراوان و امکان دسترسی آسان به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله از طریق امامان علیهم السلام، نسبت به سایر مکاتب‌های فقهی به مراتب غنی‌تر شد و از بسیاری ناکاستی‌ها محفوظ ماند.

البته وسعت دید و سعه صدر و گستره نور و تواضع و فروتنی

اهل بیت، چنین امکانی را فراهم ساخت که همه مسلمانان از هر فرقه و هر مذهب از این منابع عظیم معنوی و معادن علم و دانش بهره‌مند گردند.

علیرغم فشارهای سیاسی و دروغ‌سازی‌های حکومت‌ها و حاکمیت جو اختناق و کینه‌توزی‌ها و طرد و لعن‌هایی که سالیان سال، نسبت به خاندان پیامبر و مخصوصاً اهل بیت علیهم‌السلام در جریان بود، احادیث آن بزرگواران توسط اصحاب باوفای رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم و عاشقان ولایت و یا منصفان از فرقه‌های مختلف اسلامی، در سرتاسر عالم اسلام منتشر شد و در کلاس‌های درس و مجامع علمی، سینه به سینه و دست به دست گشت. و از هنگام آزادی تدوین و نشر حدیث با تلاش خستگی‌ناپذیر محدثان و راویان حدیث از گوشه و کنار، گردآمد و در مجامع حدیثی، در ابواب مختلف به ثبت رسید و امروزه نه تنها در منابع حدیثی شیعه که نوعاً مختص به روایات اهل بیت است، بلکه در کتب روایی اهل سنت نیز نمونه‌های فراوانی از آن معارف اصیل و ناب اسلامی دیده می‌شود که در این کاوش با مواردی محدود از آن آشنا می‌شویم.

در این میان بهره‌گیری پیشوایان مذاهب معروف اهل سنت از منابع عظیم علمی اهل بیت علیهم‌السلام قابل توجه است که خود آنان با کمال افتخار از آن یاد می‌کنند. نعمان بن ثابت، رئیس مذهب حنفی می‌گوید: «فلولا السنتان لهلك النعمان، اگر دو سالی [که از محضر امام صادق علیه‌السلام بهره‌مند شدم] نبود هلاک می‌شدم».^۱

۱. سیدمهدی روحانی، احادیث اهل بیت عن طرق اهل السنه، ص ۹؛ اسد حیدر، الامام

الصادق والمذاهب الاربعه، بیروت، ج ۱، ص ۷۰.

مالک بن انس، پیشوای مذهب مالکی‌ها در رابطه با امام صادق علیه السلام می‌گوید:

و لقد اختلفت اليه زماناً فما كنت اراه الا على ثلاث خصال: اما مصلياً، و اما صائماً و اما يقرأ القرآن و ما رأيته قط يحدث عن رسول الله الا على الطهارة و لا يتكلم فيما لا يعينه و كان من العلماء العباد الزهاد الذين يخشون الله و ما رأيته قط الا يخرج الوسادة من تحته و يجعلها تحتي،

من مدتی نزد جعفر بن محمد علیه السلام رفت و آمد کردم، او را همواره در یکی از سه حالت می‌دیدم: یا نماز می‌خواند یا روزه بود و یا قرآن تلاوت می‌کرد و هرگز بدون وضو از پیامبر صلی الله علیه و آله حدیث نقل نمی‌کرد. سخن بی‌فایده بر زبان نمی‌آورد. او از عالمان زاهد و خدا ترس بود و هرگز نزدش نرفتم مگر آن که زیر انداز خود را برای من می‌گذاشت.^۱

نکته

باز تأکید می‌کنیم که رونمایی باورهای شیعه و بررسی تطبیقی آن با منابع اهل سنت به معنای جبهه‌گیری و تشدید اختلاف و یا افشاگری و پرده برداری از نقاط ضعف طرف مقابل نیست، بلکه این کار با هدف ایجاد شرایط لازم برای شناخت هر چه بیشتر شیعه و سنی. نسبت به یکدیگر و همدلی و تفاهم مسلمانان و کاستن از سوء تفاهمات و

۱. آیه الله مرعشی، شرح احقاق الحق، ج ۱۲، ص ۲۲۹.

بدبینی‌ها و مهار تندروی‌ها تحقق می‌پذیرد.

به قول شهید مطهری (ره):

«طرفداری از تز اتحاد اسلامی ایجاب نمی‌کند که در گفتن حقایق کوتاهی شود. آن چه نباید صورت گیرد کارهایی است که احساسات و تعصبات و کینه‌های مخالف را برمی‌انگیزد، اما بحث علمی سروکارش با عقل و منطق است، نه عواطف و احساسات.»^۱

آن چه ما به دنبال آنیم کاری است خردمندانه و منطقی، پس از نشر نتایج حاصله از این قبیل تحقیقات، هم پیروان مذهب جعفری خواهند فهمید کسانی که شیعه را از یهود و نصاری بدتر دانسته و با این که ذبیحه اهل کتاب را حلال می‌دانند، فتوا به حرمت ذبیحه شیعه می‌دهند، و یا آنان که شیعه را مشرک و واجب القتل معرفی می‌کنند و یا فتوا به وجوب تخریب بقاع متبرکه شیعه می‌دهند، کل اهل سنت نیستند و هم اکثریت اهل سنت پس از مشاهده احادیث و دیدگاه‌های ارائه شده در این تحقیق، به بطلان ادعاهای بی‌اساس وهابیان و تندروان بی‌منطق اذعان خواهند کرد و از آنان فاصله خواهند گرفت و این یعنی زمینه‌سازی برای ارتباط سالم علمی و فرهنگی بین مذاهب اسلامی و ایجاد الفت و انس بیشتر بین مسلمانان.